

Examen VMBO-KB

2010

tijdvak 2
dinsdag 22 juni
9.00 - 11.00 uur

aardrijkskunde CSE KB

Dit examen bestaat uit 45 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 59 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Open vragen

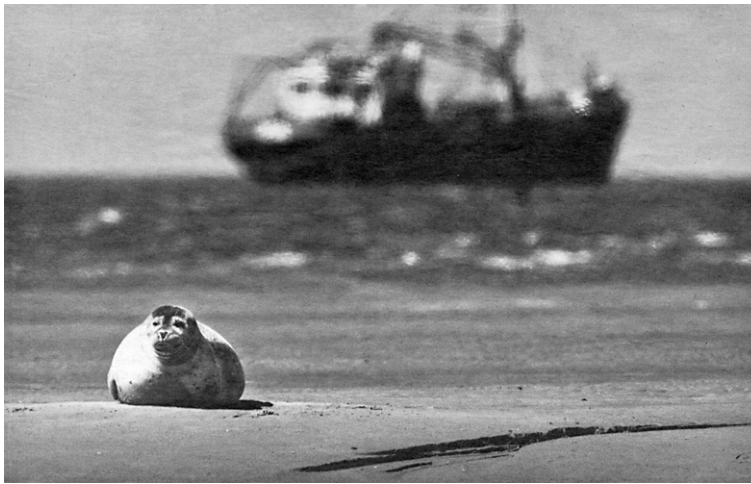
Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

De Nederlanders en hun vakantiebestemmingen

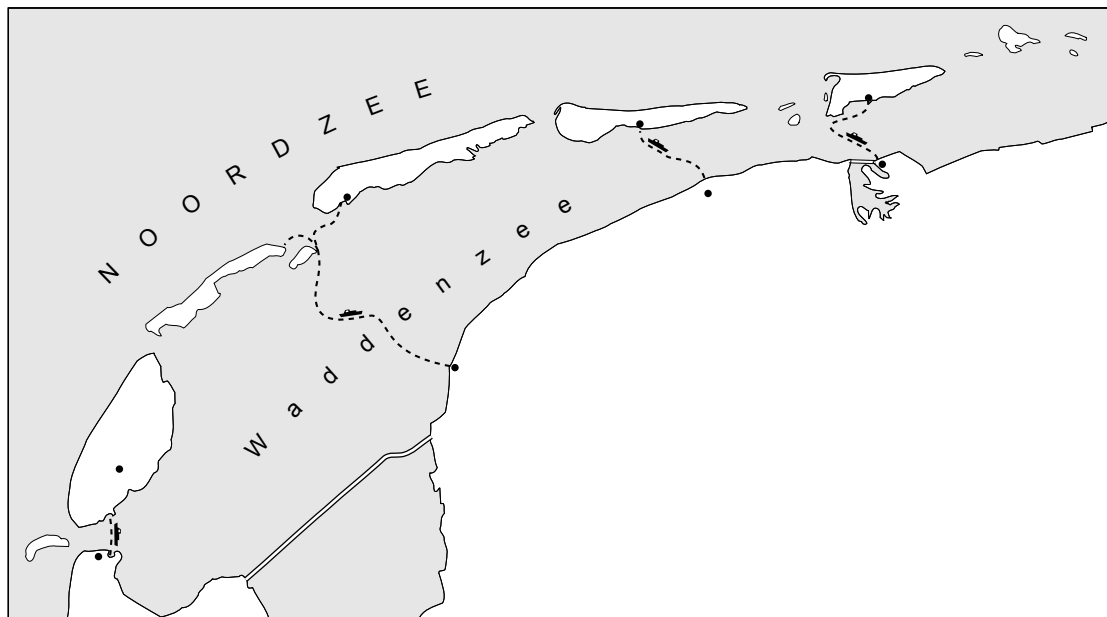
bron 1

Een zeehond rust lekker uit in het zonnetje op een zandbank bij Texel

bron 2

Het waddengebied

Legenda:

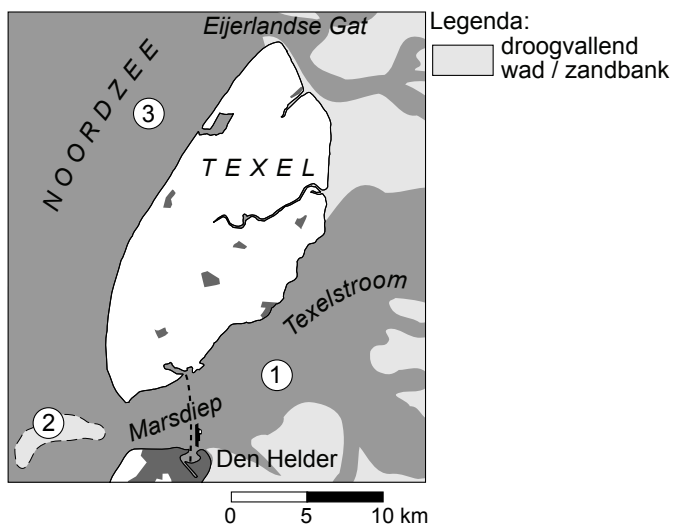
--- veerverbinding

0 10 20 km

- 1p 1 Het waddengebied is onder andere zo bijzonder vanwege het spel van eb en vloed. Door die eb en vloed verandert het waddengebied bijna voortdurend van vorm.
Het waddengebied, zie de bronnen 1 en 2, is in juli 2009 aangewezen als werelderfgoed van de natuur.
Wat zal het effect van deze aanwijzing zijn op het aantal toeristen dat naar de Waddeneilanden zal komen?
- A Er zullen meer toeristen komen.
  - B Er zullen minder toeristen komen.
  - C Deze aanwijzing zal geen effect hebben.
- 1p 2 Twee van de Waddeneilanden hebben een vaste veerbootverbinding met dezelfde havenplaats op het vaste land (zie bron 2).
Welke twee eilanden zijn dat?
- A Schiermonnikoog en Vlieland
  - B Vlieland en Terschelling
  - C Terschelling en Ameland
  - D Texel en Vlieland

bron 3

Texel

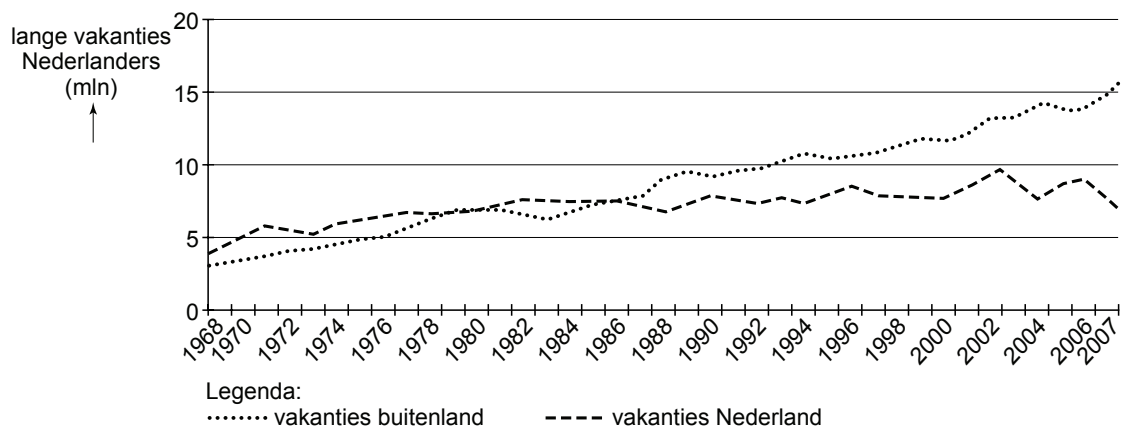

- 1p 3 De foto van bron 1 laat een zeehond zien die lekker ligt te zonnen op een zandbank bij Texel. Op de achtergrond is vaag een vissersschip te zien.
Op welke plaats, zie bron 3, zal de foto gemaakt zijn?
- A plaats 1
  - B plaats 2
  - C plaats 3

- 1p **4** Verreweg de meeste Nederlanders gaan jaarlijks wel een keer op een korte of op een lange vakantie. Maar dat geldt niet voor alle Nederlanders.
→ Noem een groep Nederlanders die niet, of niet ieder jaar op vakantie gaat.
- 1p **5** Hoe groot is het percentage Nederlanders dat jaarlijks op vakantie gaat ongeveer?
A ± 50%
B ± 70%
C ± 80%
D ± 90%

bron 4

Aantal lange vakanties van Nederlanders, 1968 - 2007

- 1p **6** In bron 4 zie je een toename van het aantal lange vakanties van de Nederlanders sinds 1968. Eén van de redenen is natuurlijk dat het aantal Nederlanders sinds 1968 ook is toegenomen.
→ Noem nog een reden voor de toename van het aantal lange vakanties van Nederlanders.
- 2p **7** Hieronder staan twee uitspraken naar aanleiding van bron 4.
 1 Het aantal lange vakanties naar het buitenland is altijd hoger geweest dan het aantal lange vakanties in het binnenland.
 2 Tussen 1968 en 2007 is het aantal lange vakanties toegenomen.
 → Neem de nummers 1 en 2 van deze uitspraken over op het antwoordblad en zet erachter of deze uitspraak juist is of onjuist.

bron 5

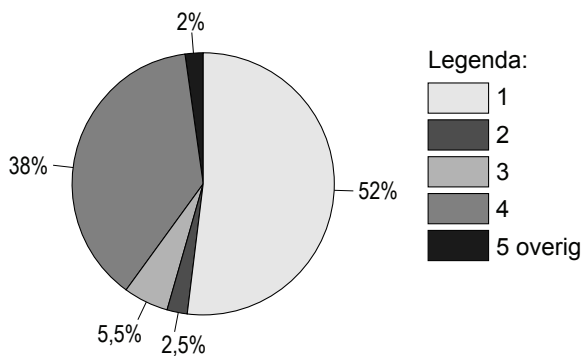
Utrecht lokt watertoeristen met nieuwe 'waterspots'

De gemeente Utrecht wil meer watertoeristen aantrekken. Daarom komt er een nieuw stadshaventje. Ook komen er meer vaste ligplaatsen voor kleine bootjes. Bovendien heeft Utrecht een aantal zogenoemde 'waterspots' aangewezen voor evenementen en voor aanlegplaatsen voor passanten, sloepen en rondvaartboten.

- 2p **8** In de tekst van bron 5 staat dat de gemeente Utrecht graag meer watertoeristen wil aantrekken.
→ Noem twee beroepsgroepen die economisch belang hebben bij de komst van meer toeristen.
- 1p **9** Niet iedereen is blij met deze plannen van de gemeente Utrecht. Omwonenden van de 'waterspots' hebben nogal wat bezwaren.
→ Noem zo'n bezwaar.

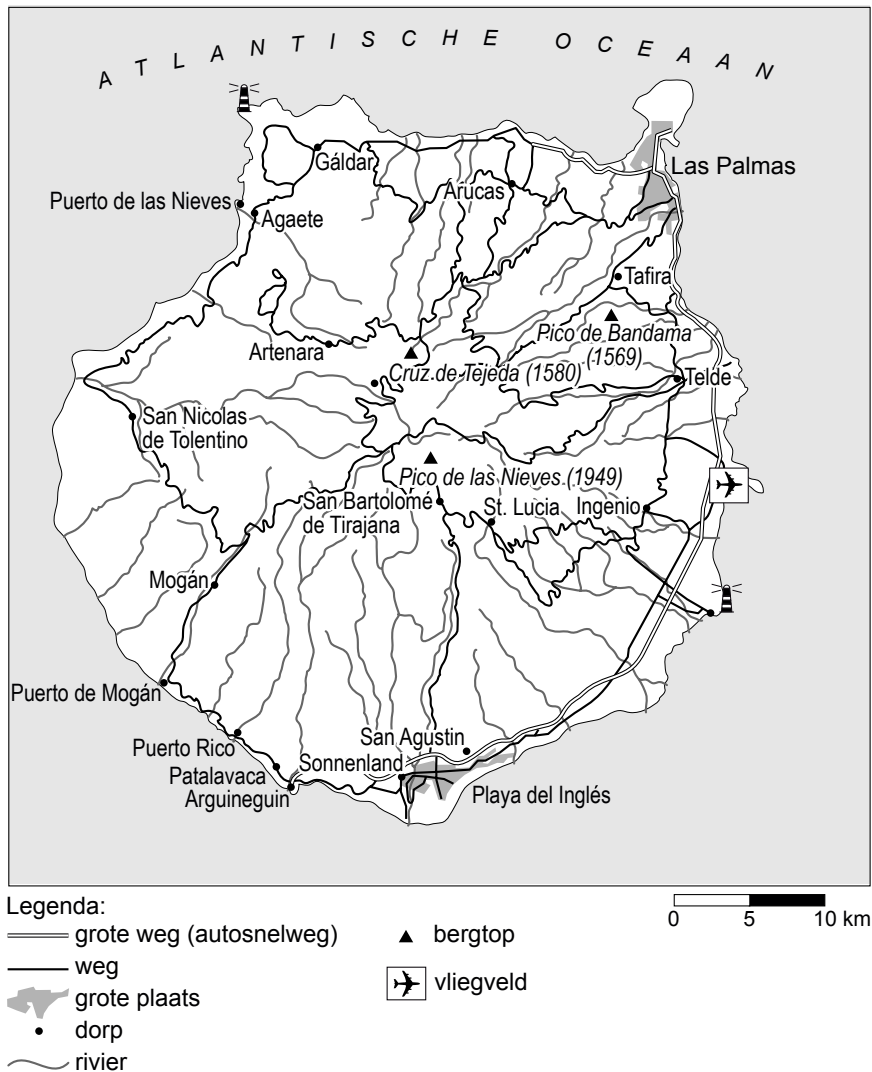
bron 6

Lange vakanties naar het buitenland naar vervoerstype, 2007

- 2p **10** Het diagram van bron 6 toont de meest gebruikte vervoersmiddelen voor lange vakanties van Nederlanders in 2007. De namen van de vervoersmiddelen zijn vervangen door de cijfers 1 t/m 4. In willekeurige volgorde zijn dit: vliegtuig, touringcar, trein en auto.
→ Neem de cijfers 1 en 4 over op het antwoordblad en zet erachter welk vervoermiddel hiermee bedoeld wordt.
- 2p **11** Bij Europese bestemmingen kunnen vliegtuig en hogesnelheidstrein met elkaar concurreren tot een afstand van zo'n vijfhonderd kilometer.
→ Welke twee voordelen heeft een treinreis met de hogesnelheidstrein bij deze afstand boven een vliegreis?

bron 7
Gran Canaria

De familie Klaassen (vader, moeder en twee dochters: Carien van 16 en Maxime van 14) besluit de kerstvakantie door te brengen op Gran Canaria (zie bron 7). De dochters willen het liefst in een hotel bij Playa del Inglés. De ouders daarentegen geven de voorkeur aan een vakantiehuisje bij San Bartolomé de Tirajana.

- 2p **12** Vader en moeder Klaassen willen een heel andere vakantie dan hun kinderen.
→ Noem twee verschillen tussen de vakantiewensen van de ouders en hun dochters.

- 1p **13** De oplossing is een week Playa del Inglés (de eerste week) en een week San Bartolomé de Tirajana (de tweede week).
 “Dat komt wel goed uit”, zegt Carien, “want na zo’n vliegreis wil je snel naar je hotel en niet uren in een taxi naar je huisje.”
 Klopt deze uitspraak van Carien (zie bron 7)?
- A** Het maakt niets uit, want naar beide plaatsen ben je even lang onderweg.
B Ja, die klopt, want je bent sneller in het hotel in Playa del Inglés.
C Nee, die klopt niet, want San Bartolomé de Tirajana ligt dichterbij het vliegveld.

bron 8

Een cruisereis

ASTORIA ****

AZIË / AUSTRALIË

21-daagse Azië / Australië cruise met vertrek op **19 januari 2009**

Sydney, Brisbane, Cairns, Madang (Papua Nieuw Guinea),

Koror, Palau (Micronesië), Manila, Kaohsiung (Taiwan),

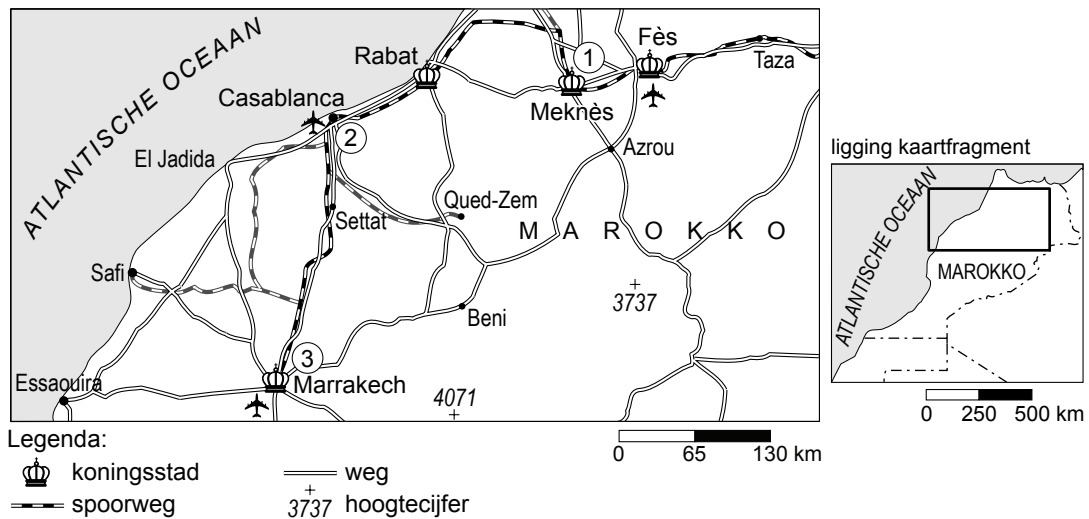
Guangzhou (China), Hong Kong

	P.P.
Binnenhut vanaf	€ 2375
Buitenhut vanaf	€ 2625
Suite vanaf	€ 3750
Indicatie vliegreis via de rederij vanaf Frankfurt	€ 1450
Indicatie vliegreis Amsterdam-Frankfurt v.v.	€ 150
Transfers luchthaven - haven v.v. zijn inbegrepen	
1-persoonstoeslag bedraagt slechts 50%	

- 1p **14** In bron 8 wordt een cruise naar Azië en Australië aangeboden. Welke van de onderstaande begrippen hebben betrekking op deze reis?
- A** georganiseerde reis – actieve vakantie – massatoerisme
B georganiseerde reis – passieve vakantie – elitetoerisme
C ongeorganiseerde reis – passieve vakantie – elitetoerisme
D ongeorganiseerde reis – actieve vakantie – massatoerisme
- 1p **15** Bij de reis uit bron 8 mikt de reisorganisatie niet op gezinnen met schoolgaande kinderen.
 → Noem een gegeven uit de bron waaruit je dat kunt afleiden.
- 1p **16** Dergelijke vakanties worden niet tot duurzaam toerisme gerekend.
 → Geef hiervoor een argument.

bron 9

Een treinreis in Marokko

Nabila en Chantal willen in de zomer na hun eindexamen een 8-daagse reis door Marokko maken. Ze kiezen voor een treinreis langs enkele grote Marokkaanse steden. Ze vertrekken uit Fès en reizen via Rabat en Casablanca naar Marrakech (zie bron 9). In de koningssteden, die ze aandoen, willen ze excursies en rondwandelingen maken om zoveel mogelijk indrukken op te doen.

- 1p 17 Hoeveel kilometer is de treinreis van Casablanca naar Marrakech?
- A 65 km
  - B 130 km
  - C 225 km
  - D 330 km

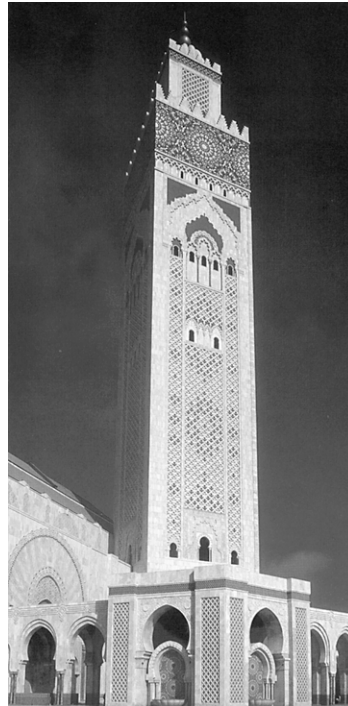
bron 10

Twee foto's gemaakt in Marokko

foto A

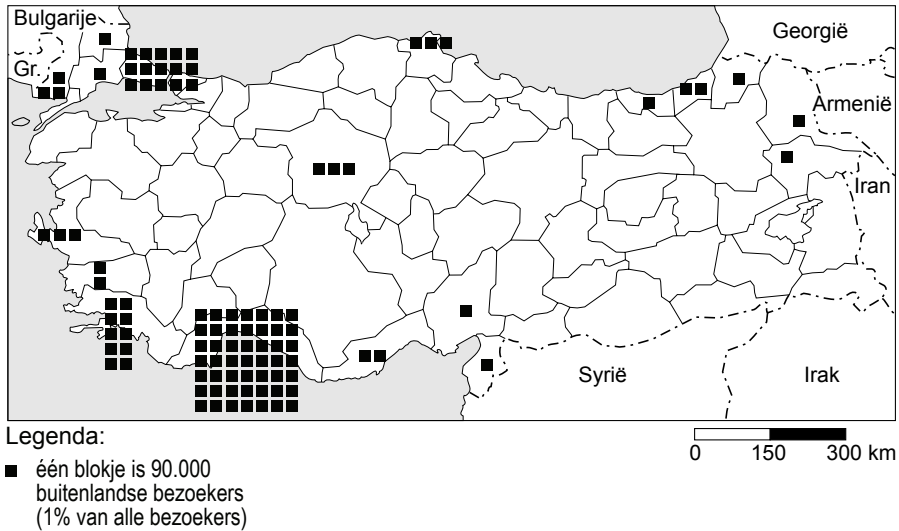
foto B

- 1p **18** Onderweg maken ze natuurlijk veel foto's. In bron 10 staan twee van deze foto's afgebeeld.
Bij welke plaats in Marokko zijn beide foto's genomen?
- A Casablanca
  - B Fès
  - C Marrakech
  - D Settat
- 1p **19** Welke van de onderstaande begrippen hebben betrekking op de vakantie die Nabila en Chantal in Marokko doorbrengen?
- A korte vakantie, cultuurvakantie, actief
  - B korte vakantie, natuurvakantie, passief
  - C lange vakantie, cultuurvakantie, actief
  - D lange vakantie, natuurvakantie, actief

bron 11

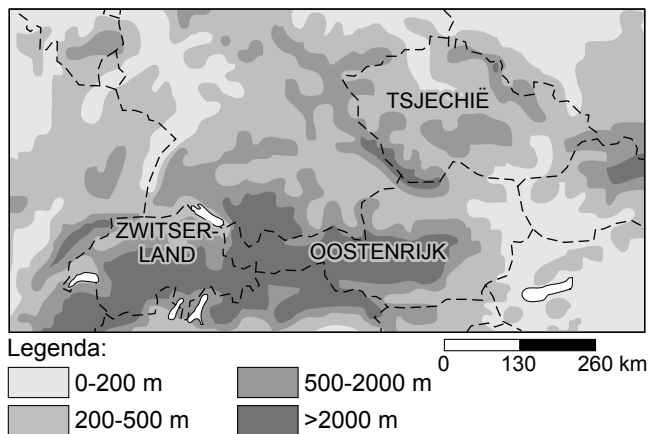
Aantal buitenlandse bezoekers per provincie, in Turkije, 2002

- 1p 20 Turkije is ook voor Nederlanders een belangrijk vakantieland. In de periode 1990 - 2003 kende het toerisme hier een grote bloei. Met behulp van bron 11 kun je afleiden wat voor type vakantie het meest voorkomt in Turkije. Welk type vakantie is dat?
- A natuervakantie
  - B skivakantie
  - C strandvakantie

bron 12

Midden-Europa

- 1p 21 Steeds meer mensen gaan voor hun wintersportvakantie naar Tsjechië in plaats van naar Oostenrijk en Zwitserland.
→ Geef daarvoor een reden.

- 1p **22** De natuurlijke sneeuwzekerheid is in de Alpenlanden beter dan in Tsjechië. Wat is de belangrijkste reden dat de sneeuwzekerheid in Tsjechië veel kleiner is dan die in het Alpengebied?
- A De skigebieden liggen in de Alpen allemaal op de sneeuwzekere zuidhelling.
  - B De skigebieden liggen in de Alpen altijd boven de boomgrens.
  - C De skigebieden zijn in de Alpen over het algemeen hoger gelegen.
  - D In de skigebieden in de Alpen wordt geen gebruikgemaakt van sneeuwkanonnen.

bron 13

Sneeuwkanonnen in Tsjechië

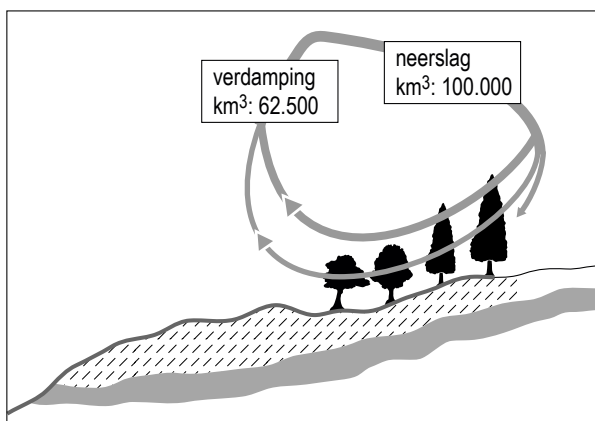

- 2p **23** In de wintersportgebieden wordt steeds meer gebruikgemaakt van sneeuwkanonnen. Met het gebruik ervan is niet iedereen gelukkig. Hieronder staan drie uitspraken over sneeuwkanonnen.
- 1 Met sneeuwkanonnen wordt het wintersportseizoen verlengd.
  - 2 Sneeuwkanonnen zijn milieuvriendelijk.
  - 3 Sneeuwkanonnen kunnen alleen gebruikt worden boven de boomgrens.
- Neem de cijfers 1, 2 en 3 over op het antwoordblad en zet erachter of deze uitspraken juist zijn of onjuist.

Het gebruik van natuurlijke hulpbronnen

bron 14

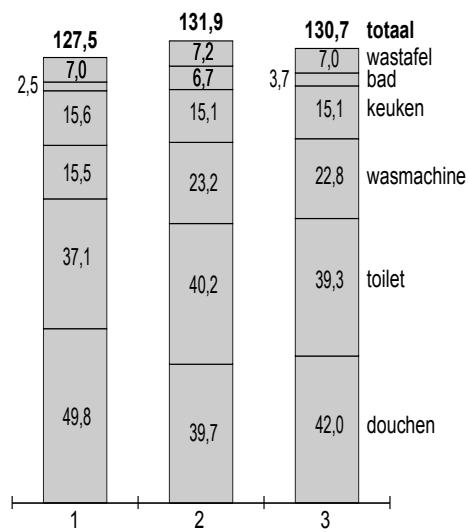
Een deel van de kringloop van het water

- 1p **24** In de afbeelding van bron 14 wordt een deel van de waterkringloop weergegeven. Bij neerslag en verdamping staat de hoeveelheid water in km³ aangegeven.
Hoeveel bedraagt in deze kringloop de nuttige neerslag?
- A 37.500 km³ per jaar
  - B 62.500 km³ per jaar
  - C 100.000 km³ per jaar
  - D 162.500 km³ per jaar
- 1p **25** Maakt het voor de doorstromingsnelheid iets uit of de neerslag valt in de vorm van sneeuw of in de vorm van regen? Ja of nee? Geef hiervoor een argument.

bron 15

Gemiddeld waterverbruik per persoon per dag van Nederlanders in liters in de jaren 1998, 2001 en 2007

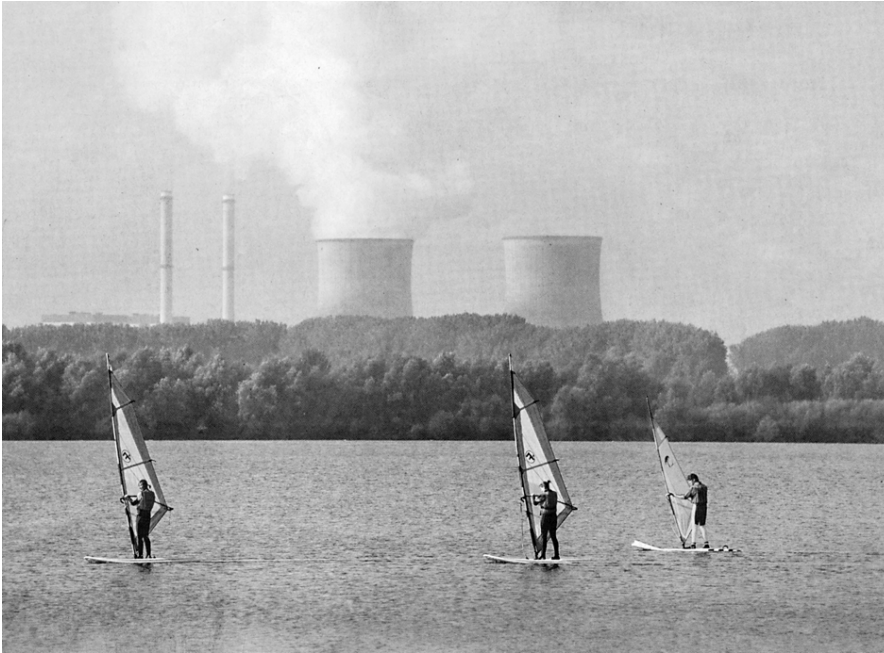
- 1p 26 In bron 15 zijn een aantal staven getekend. Deze staven staan **in willekeurige volgorde** en geven het gemiddelde waterverbruik per persoon per dag aan van Nederlanders in 1998, 2001 en 2007.

Welke staaf geeft het gemiddelde watergebruik per persoon aan in 2007?

- A staaf 1
- B staaf 2
- C staaf 3

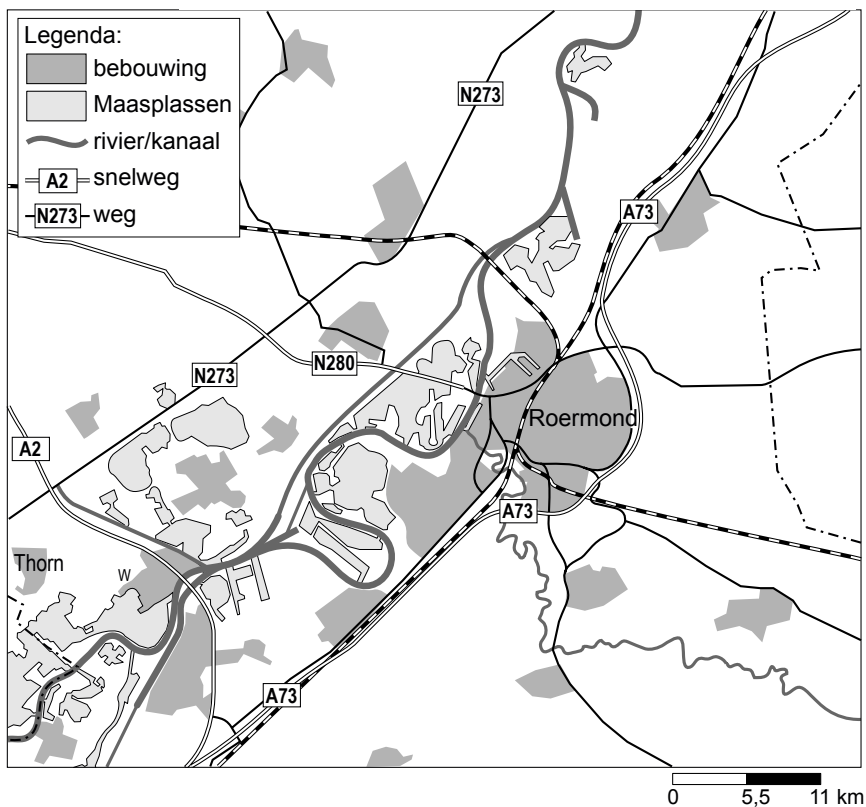
bron 16

Windsurfers oefenen bij een elektriciteitscentrale

bron 17

De Maasplassen

- 1p 27 De achtergrond van de foto van bron 16 geeft een aanwijzing voor het gebruik van water door bedrijven.
→ Van welk gebruik van water is hier sprake?

- 1p **28** Het gebied op de foto van bron 16 maakt deel uit van de Maasplassen bij Roermond (zie de kaart van bron 17).
Deze Maasplassen zijn vooral voor de industrie en de toeristische sector erg belangrijk.
→ Noem behalve industrie en toerisme nog een voorbeeld waarvoor de Maasplassen belangrijk zijn.

bron 18

Toegang tot veilig drinkwater

- 2p **29** De kaart van bron 18 geeft een beeld van het aantal mensen in een land zonder veilig drinkwater.
Hieronder volgen drie uitspraken naar aanleiding van deze bron.
- 1 Het zijn vooral de arme landen waar veel mensen geen veilig drinkwater hebben.
  - 2 In Europa hebben alle inwoners toegang tot veilig drinkwater.
  - 3 Het zijn allemaal droge landen waar veel inwoners geen veilig drinkwater hebben.
- Neem de cijfers 1, 2 en 3 over op het antwoordblad en zet erachter of deze uitspraak juist is of onjuist.
- 1p **30** Zo'n één miljard mensen op de wereld heeft geen toegang tot veilig drinkwater. Waardoor is het drinkwater voor deze mensen vaak niet veilig?
- A Drinkwater wordt vaak uit vervuilde rivieren gehaald.
  - B Drinkwaterleidingen zijn in vervuilde gebieden aangelegd.
  - C Omdat zij het drinkwater moeten opvangen in aardewerkpotten.

bron 19

Een advertentie

- 2p 31 De advertentie van bron 19 riep mensen op om te gaan stemmen voor de waterschapsverkiezingen van 2008. Waterschappen zijn belangrijk voor Nederland in verband met kwalitatief en kwantitatief waterbeheer. Zij hebben zich onder andere tot taak gesteld om:
- 1 afvalwater te zuiveren
  - 2 overtollig water af te voeren
  - 3 het grondwater op peil te houden
  - 4 bescherming te bieden tegen overstromingen
  - 5 regenwaterafvoer en rioolwaterafvoer van elkaar te scheiden
- Noteer de nummers van de taken die horen bij **kwalitatief** waterbeheer op je antwoordblad.

bron 20

Tekst

De Deltacommissie presenteerde op 3 september 2008 het rapport 'Samen werken met water'. De Deltacommissie doet een aantal aanbevelingen. Eén daarvan is het waterpeil van het IJsselmeer met anderhalve meter te verhogen in de periode tot 2050.

- 1p 32 Wat is de belangrijkste reden om het waterpeil in het IJsselmeer in de periode tot 2050 met anderhalve meter te verhogen?
- A Het bevorderen van de visvangst in Urk en Volendam.
  - B Het vergroten van de watersportmogelijkheden.
  - C Het vergroten van een zoetwaterreservoir voor Noord- en West-Nederland.
- 2p 33 Grote rivieren in Nederland zoals de Rijn en Maas moeten steeds meer water verwerken. Er moeten zowel in Nederland als in de buurlanden maatregelen worden genomen om overstromingen in Nederland te voorkomen.
- Noem twee voorbeelden van maatregelen die zowel in Nederland als in de buurlanden genomen kunnen worden.

bron 21

Een krantenartikel uit 2008

Spanje mag zwembaden alleen nog maar met zeewater vullen

Extreme droogte in 2008 zorgt voor ernstig tekort aan drinkwater

BARCELONA - Door de enorme droogte van de laatste tijd mogen de zwembaden in sommige delen van Spanje niet langer met kraanwater worden gevuld.

bron 22

Spanje

- 1p **34** In de Spaanse noordoostelijke regio's Catalonië en Aragón heeft de overheid strenge beperkingen afgekondigd voor het gebruik van drinkwater. Eén zo'n beperking is (zie bron 21) de zwembaden niet langer met kraanwater te vullen.
→ Noem nog een andere beperking van het drinkwaterverbruik die de overheid zou kunnen opleggen.

bron 23
Een krantenbericht

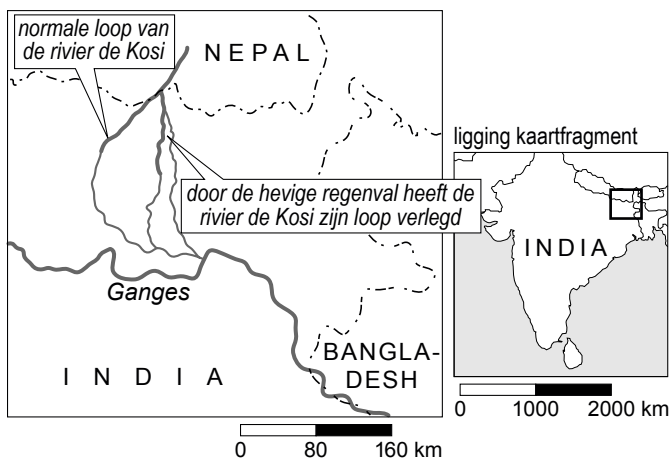
Miljoenen in India dakloos door moesson

Patna, 30 aug. In de Indiase deelstaat Bihar zijn twee miljoen mensen dakloos geraakt door overstromingen. Die overstromingen ontstonden twaalf dagen geleden toen een dam in Nepal het begaf als gevolg van hevige moessonregens. Ook in Nepal zijn tienduizenden mensen dakloos geraakt.

Op 18 augustus bezweek een dam in de rivier de Saptakoshi in Nepal (in India Kosi genoemd), die uitmondt in de Ganges.

bron 24
Deel van India

- 2p **35** Uit bron 23 blijkt dat het doorbreken van een stuwdam enorme gevolgen heeft. Toch hebben zo'n dam en het ervoor gevormde stuwmeer normaal gesproken een aantal voordelen.
→ Noem twee voordelen die een stuwdam en/of stuwmeer in een rivier kunnen hebben.
- 2p **36** Tientallen mensen zijn door de overstromingen in Bihar (India) omgekomen. Veel doden vallen echter ook vaak in de weken ná overstromingen van deze omvang.
→ Noem hiervoor twee oorzaken.

bron 25

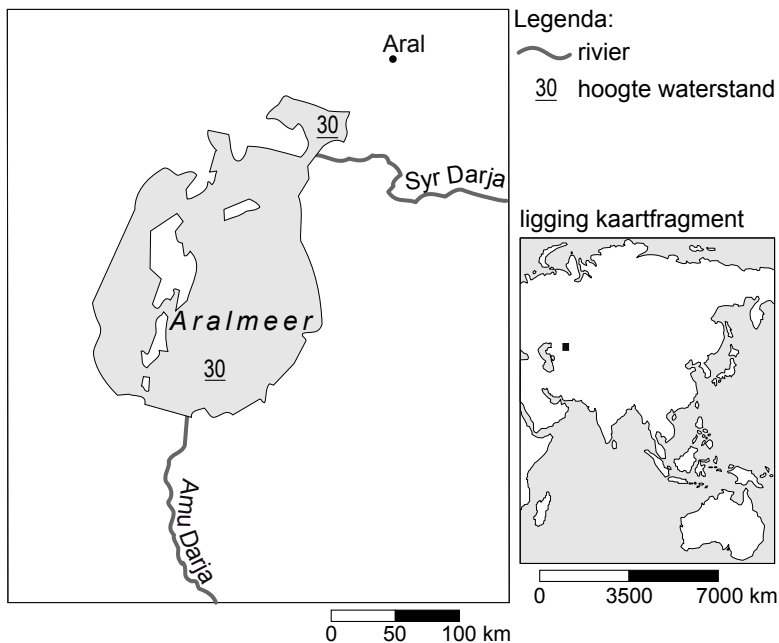
Grote rivieren dreigen onbruikbaar te worden

Tien grote rivieren op aarde dreigen onbruikbaar te worden. Daardoor komt de watervoorziening voor honderden miljoenen mensen in gevaar en verdwijnen vissoorten. Deze waarschuwing uitte het Wereld Natuur Fonds (WNF). Het WNF publiceerde een top tien van dergelijke rivieren. In het overzicht staan vijf grote Aziatische rivieren, zoals de Yangtze, de Mekong en de Ganges. In Afrika is de Nijl bedreigd. In Europa zou vooral de Donau gevaar lopen.

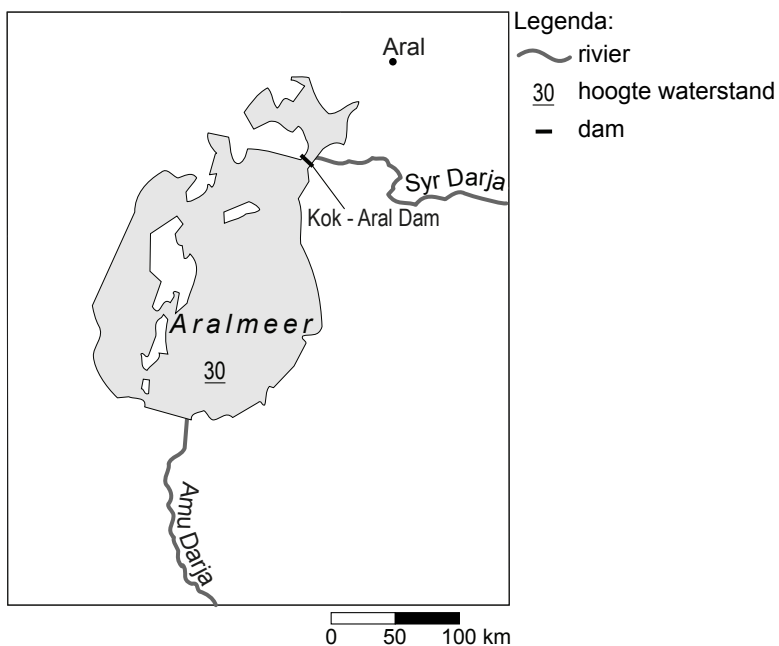
- 2p **37** Geef twee belangrijke oorzaken voor het onbruikbaar worden van grote rivieren.

bron 26

kaart 1 Het Aralmeer voor de aanleg van de dam

kaart 2 Het Aralmeer na de aanleg van de dam

- 1p **38** Het opdrogen van het Aralmeer werd lange tijd één van de grootste ecologische rampen genoemd (in dertig jaar daalde het waterniveau van 53 tot 30 meter boven de zeespiegel).
→ Wat was de belangrijkste reden dat het Aralmeer opdroogde?
- 1p **39** Door het opdrogen van het Aralmeer is ook de kust en het omliggende gebied minder bruikbaar geworden.
→ Noem hiervoor een oorzaak.

- 1p 40 In 2007 werd in dit gebied de Kok-Aral Dam in gebruik genomen (zie bron 26). De dam ligt tussen het zuidelijke en noordelijke deel van het Aralmeer. Hieronder volgen drie uitspraken over de gevolgen van deze dam. Welke uitspraak is juist?
- A Deze dam heeft evenveel positieve gevolgen voor zowel het noordelijke als het zuidelijke Aralmeer.
  - B Deze dam heeft vooral positieve gevolgen voor het noordelijke Aralmeer.
  - C Deze dam heeft vooral positieve gevolgen voor het zuidelijk Aralmeer

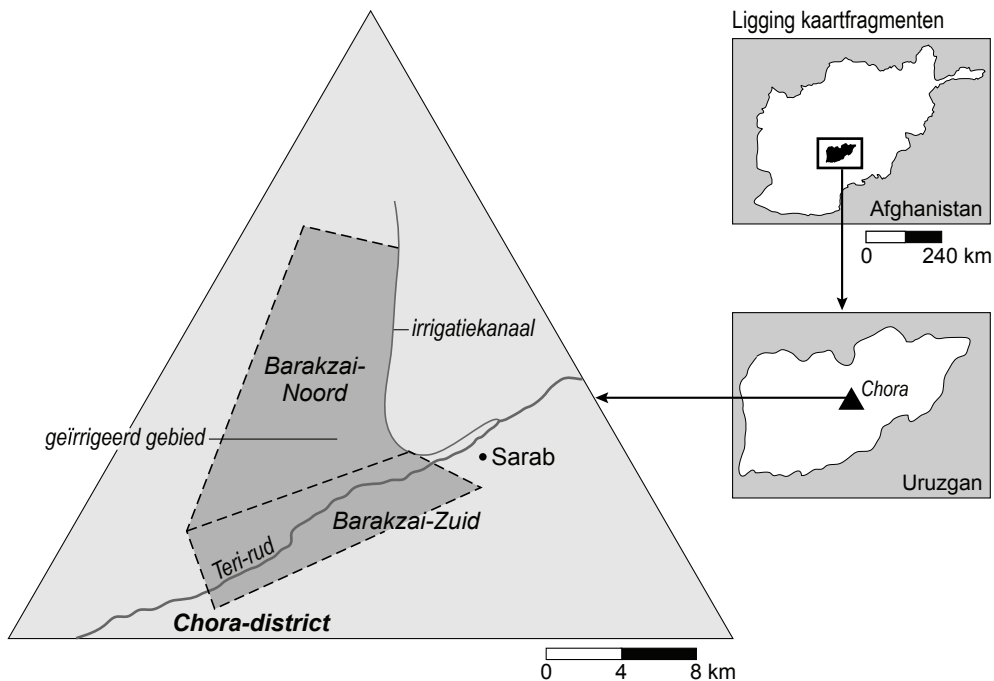
bron 27

Akhtar Mohammed bij het irrigatiekanaal

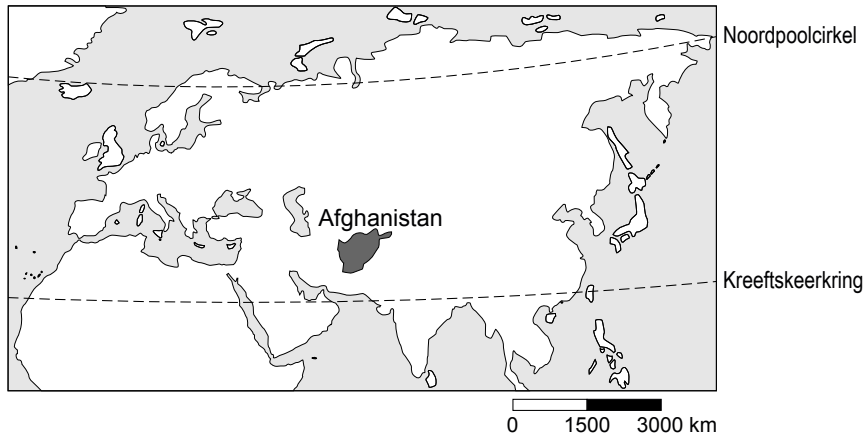

bron 28

De Barakzai-driehoek in Afghanistan

bron 29
Afghanistan

- 1p **41** Op de foto van bron 27 staat Akthar Mohammed. Deze leider van de noordelijke Barakzai-stam was één van de initiatiefnemers van het irrigatiekanaal dat ook staat afgebeeld op bron 28. “Het was ontzettend zwaar werk”, zegt Akthar Mohammed.
→ Noem een element af te leiden uit de bronnen (27 en 29) waaraan je kunt aflezen dat dit inderdaad ontzettend zwaar werk moet zijn geweest.
- 1p **42** Dit irrigatiekanaal is maar 2,5 meter breed en 23 kilometer lang. Een breder kanaal was natuurlijk nog meer werk geweest. Toch was dit niet de reden waarom men gekozen heeft voor een smal kanaal.
→ Wat is het grote voordeel van een smal kanaal ten opzichte van een breed kanaal in dit gebied?

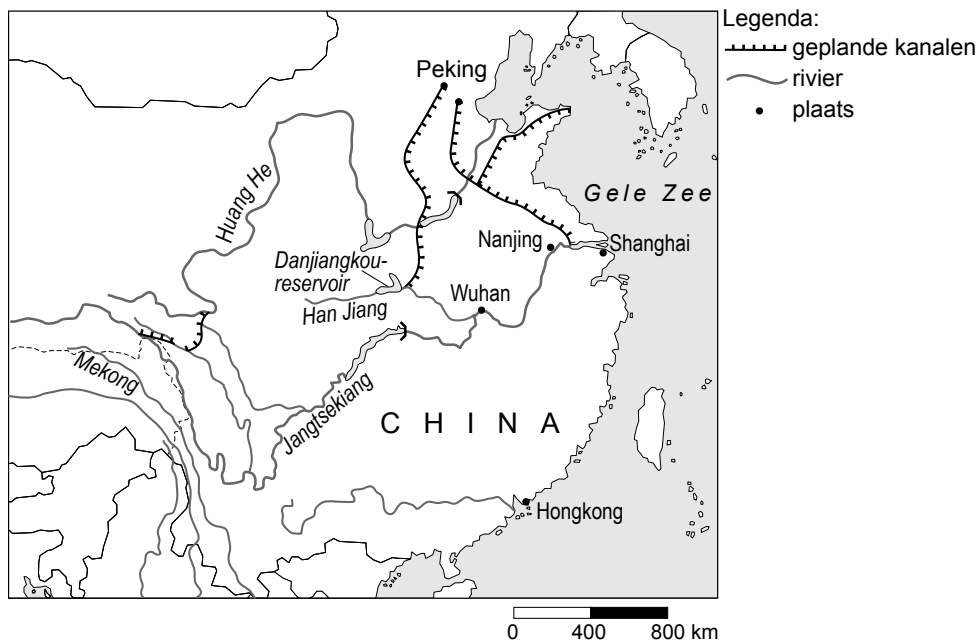
bron 30

Kanalen in China

China kampt met een van de grootste waterproblemen ter wereld. Het waterverbruik is de laatste dertig jaar enorm gestegen. Bovendien zijn veel waterbronnen ernstig vervuild. Vooral in het noorden van China dreigt een watercrisis. De hoofdstad Peking moet nu al water 'lenen' uit de omliggende provincies. Met de aanleg van enkele kanalen probeert men deze watercrisis het hoofd te bieden.

bron 31

Geplande kanalen in China

- 1p **43** In de tekst van bron 30 staat dat het waterverbruik in China de afgelopen dertig jaar enorm is gestegen.
→ Noem een oorzaak voor deze enorme stijging.
- 2p **44** In de tekst van bron 30 staat dat China kampt met veel waterproblemen. Veel waterbronnen zijn ernstig vervuild. Met name de landbouw en de industrie zijn hiervoor verantwoordelijk.
→ Geef eerst een voorbeeld van watervervuiling door de landbouw.
→ Geef vervolgens een voorbeeld van watervervuiling door de industrie.

Let op: de laatste vraag van dit examen staat op de volgende pagina.

- 2p **45** Zo'n grootschalig project als dit kanalenproject in China kent ook bezwaren. Hieronder staan drie bezwaren.
- 1 Er gaan historische plekken verloren.
  - 2 Het water moet via twee huizenhoge buizen onder de Gele Rivier (Huang He) door worden geleid.
  - 3 De vergoeding voor het onteigende land is erg laag.

Deze uitspraken worden in willekeurige volgorde gedaan door de volgende personen:

- een arme boer
- een dorpsbewoner
- een bouwkundige

→ Welk bezwaar hoort bij welke persoon?

Neem de cijfers 1, 2 en 3 van de bezwaren over op het antwoordblad en zet er de bijbehorende persoon achter.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.